

Foto: Avtor ni znan, arhiv Muzeja novejšje zgodovine Slovenije

Vlado Vrbič

Rojen je leta 1955, gimnazijo je obiskoval v Velenju, študij sociologije na FSPN. Poklicno več kot dve desetletji dela v kulturi, najprej kot direktor Kulturnega centra Ivana Napotnika Velenje, zdaj kot direktor Knjižnice Velenje. Deluje kot publicist (kolumne v Našem času, najobsežnejša Zaleščanski portreti, tudi kot knjiga), je soavtor knjig, prevajalec in urednik.

KDAJ SE JE V RESNICI RODIL PESNIK KAJUH¹

Uvod

Ob devetdesetletnici rojstva Karla Destovnika Kajuha me je nekdo vprašal, kdaj se je v resnici rodil – 19. ali 21. decembra 1922. Na hitro sem v knjigi Kajuh² pogledal kopijo izpiska iz Rojstne in krstne knjige, ki smo jo objavili precej pomanjšano, in ugotovil, da je bil na njem 21. december zapisan kot datum krsta, in tako na datum rojstva sploh nisem bil pozoren. Moj odgovor je bil 19. december. Šele nekaj kasneje, ko sem imel v rokah izvirni izpisek iz Rojstne in krstne knjige iz leta 1933, sem opazil, da je kot datum rojstva v resnici napisan 13. december 1922. To me je spodbudilo, da sem se začel s preverjanjem datuma rojstva ukvarjati malo bolj pozorno. Iz dokumentov iz Kajuhove za-

¹ Članek je najprej izšel v reviji Borec, Letn. 67, št. 718/720 (2015), str. 207–224.

² Cesar, Hafner, Stropnik, Vrbič, Kajuh, pesnik vseh letnih časov, Kulturni center Ivan Napotnik Velenje, Velenje 1994.

Tekoče	dan rojstva		
3 164	1922 tisoč devetsto dvajset dve decembra 19. 21.		Šoštanj
Birman v Sv. Mihael pri Šoštanju 10. JUNI 1934			

Slika 2

- domnevna številka 9 je močno poudarjena oz. očitno popravljana;

- številka 9 pri nobenem vpisu istega vpisovalca v Rojstno in krstno knjigo v spodnjem delu nikoli ni podobna številki 3, pri kateri je spodnji del vedno zaokrožen – pri številki 9 pa je raven ali le delno zaokrožen in podaljšan pod prvo številko (slike 3 in 4);

- vpisovalec (župnik Jože Atteneder³) v številu 19 (izjema so vpisi letnic, npr. 1923) nikoli (!) ni povezal enice in devetice, v številu 13 pa je enico in trojko povezal vedno! (slike 5, 6, 7);

- vpis Kajuhovega rojstva je pod zaporedno številko 163, takoj za njim pa vpis 164, pri katerem se (pri drugi osebi) prav tako pojavlja rojstni datum 19. december, a je zapisano število bistveno drugačno od Kajuhovega (!) (slika 8).

Navedeno torej daje slutiti, da je bil prvotni zapis datuma rojstva 13 in potem popavljen na 19.

³ V Rojstni in krstni knjigi se kot vpisovalec do l. 1927 pojavlja župnik Atteneder, potem pa Pavel Gril.

Dobnik Jožef	15	jan.	24	Dobliček J.
Dobliček Matjaž	25	feb.	28	Toornik
Dormid Franc	3	april	30	Dobnik Lj.
Dimic Matjaž	23	april	32	Delotsta
Dov Franc	23	juli	43	Dobnik
Dormid An	8	avr.	52	Oriska Franc
Dobrnič Matjaž	4	dec	57	Dimic Tr.
Dobliček Jovan	26	dec.	57	Dreu Franc
Dobnik Karl naj Vask	43	dec	58	Dobnik A.
1923				Dobnik Lj.
Dreu Franc	3	jan.	59	Dobnik
Delotsta Viktor	9	marc	65	Dvornik
Dobnik Helga	8	junij	76	Dobnik A.

Slika 3

4 165		december	
	19.	27	21.
			Gabe

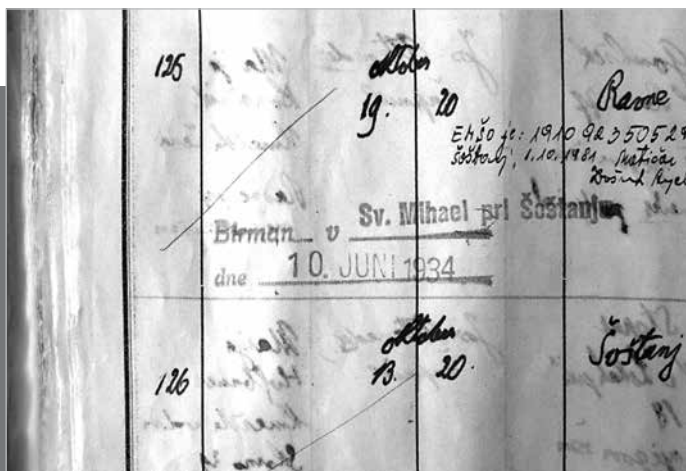
Slika 4

6	19/25	4
Vpis prenesen v matični register datum 1.03.2016	niso denotni krajnik not januarja	Gaberli
	19.	22.
	Škalah	
	3.6.1974	
		4
		EH5016-1901925500136
		Soičay, 1.10.1981 Matičar
		Soičay, 12.12.1981

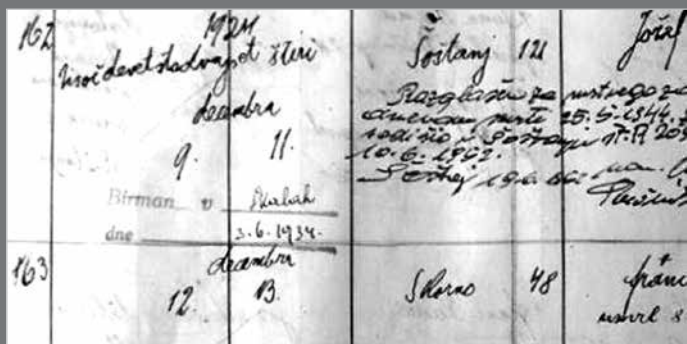
Slika 5

To potrjuje tudi naročeno strokovno mnenje,⁴ ki navaja, da je bil prvotni vpis popravljen oz. poudarjan. Po strokovnem

⁴ Nena Trampuš, Izjava in mnenje, 14. 2. 2014.

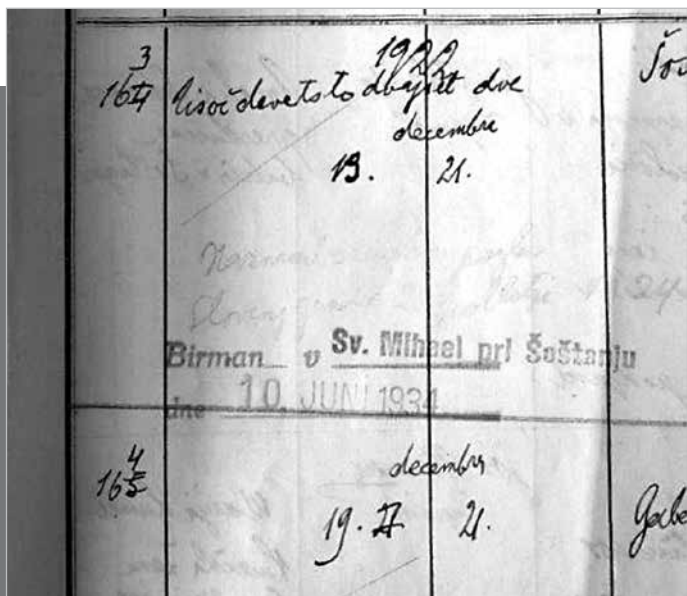

Slika 6

Slika 7

mnenju je popravek oz. poudarek napravil isti avtor v podobnem času, a z drugim črnilom. Kaj je to „podoben čas“, bi lahko ugotovili le s kemično analizo, s čimer pa bi poškodovali dokument in se za to strokovnjakinja ni odločila. Če pa upoštevamo, da se je župnik Atteneder (vpisovalec) upokojil 31. 12. 1926, potem naj bi popravek / poudarek nastal do tega

Slika 8

datuma.⁵

Vzrok za popravek je verjetno zalivanje črnila pri prvem vpisu (pri zgornjem delu številke 3) in je zato vpisovalec želel zapis napraviti čitljivejši. Ker strokovnjakinja ugotavlja, da gre za različni črnili, lahko ugibamo, da je bilo "drugo" črnilo v tistem času dovolj drugačno, da se je ob številki 1 po popravku razločila številka 3, da pa sta se z leti črnili toliko spremenili, da se ju na prvi pogled ne da več ločiti – zato so bile možne kasnejše zamenjave trojke z devetico.

2. Indeks

Da je bil kot prvotni datum rojstva zapisan 13. december, nakazujeta vpisa v indeks ob koncu omenjene Rojstne in

⁵ Jožef Atteneder je bil župnik v Šoštanju od 1. 5. 1913 do 31. 12. 1926, umrl je v Šoštanju 2. 11. 1929; vir: Jože Pribožič, dekan Župnije Šoštanj.

matične knjige. V indeksu, ki je razdeljen po letnicah rojstva in potem še po abecedi, je Kajuh vpisan pod črko V (slika 9):

- *Vasle Karol 13. dec. 56* (stran v knjigi, op. p.)

Temu zapisu je dodano kasneje (po Destovnikovi posvojitvi): *povzel Destovnik*

In pod črko D (slika 10):

- *Destovnik Karl roj Vasle 13. dec. 56* (stran v knjigi, op. p.)

Po vsej logiki je zapis pod črko *V* – Vasle, prvi – če ni nastal takoj po rojstvu (krstu), je nastal vsekakor, preden je Destovnik Karla posvojil (17. 11. 1924), sicer v indeksu verjetno ne bi bila potrebna dva vpisa. Vpisovalec v indeksu je po pisavi sodeč isti kot na 56. strani knjige, datum rojstva pa tudi oba-krat (z značilnim številom) nedvoumno zapisan kot 13.

Drugi vpis (Destovnik) prinaša tudi spremembo v imenu – namesto Karol je zapisano Karl.

<i>Verbruid Marija</i>	<i>28</i>	<i>april</i>	<i>54</i>	<i>Tolk Mlaa</i>
<i>Wallerse Lora</i>	<i>15</i>	<i>avg.</i>	<i>57</i>	<i>Tolovšek O.</i>
<i>Vasle Ferdinand</i>	<i>3</i>	<i>dec.</i>	<i>55</i>	<i>Višnjec Meta</i>
<i>Vasle Karl povzel Destovnik</i>	<i>13</i>	<i>dec.</i>	<i>56</i>	<i>Peternik Meta</i>
<i>Verbruid Alojz povzel njeg. Marija</i>	<i>23</i>	<i>apr.</i>	<i>40</i>	<i>Verhovnik :-</i>

Slika 9

<i>Debraič Marija</i>	<i>4.</i>	<i>dec.</i>	<i>57</i>	<i>Dimce Tr.</i>
<i>Toljšek Lora</i>	<i>26.</i>	<i>dec.</i>	<i>57</i>	<i>Šteu Fran.</i>
<i>Destovnik Karl roj Vasle</i>	<i>13</i>	<i>dec.</i>	<i>56</i>	<i>Lobnik A.</i>

Slika 10

Knjiga duš (status annimarum) šoštanjske župnije

V hiši Kajuhove stare matere Marije Vasle na naslovu Šoštanj 145, »po domače Hotel (Avstrija) Jugoslavija« (slika 11), so poleg stare matere, njenega drugega moža in petih otrok vpisani tudi:

- mož Marije: Jožef Destovnik 15. 8. 896,
- Illeg. Mariae: Karol leg. Destovnik 13. 12. 1922,
- Jožef Destovnik 28. 10. 1924.

Kraj — Ortschaft		Obtata — Gemelde		Okraj — Bezirk												
<i>Šoštanj</i>																
Bih. št. — H.Nr.	Po domače — Vulgarname	Red — Classe		Pozostnik — Besitzer												
<i>145</i>	<i>Hotel (Avstrija) Jugoslavija</i>			<i>Vasle Marije</i>												
Ime in značaj gospodarjev in domačih Name und Charakter des Familienvaters und der Angehörigen	Dan, mesec in leto rojstva Tag, Monat und Jahr der Geburt	Znanje krščanskega nauka Religiös-Kenntnisse												Opomba Anmerkung		
		10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21			
<i>Vasle Marije vdova od Vasle</i> <i>II. skolske žirne</i>	<i>28.12.875 letno</i> <i>mede 26</i>															<i>+ muhala 1/8 1929</i> <i>10.11.1919</i>
<i>Marije mati Bedovnik</i>	<i>14.8.896</i>															<i>14.8.928</i>
<i>Kedriča mati Bedovnik</i>	<i>15.9.905 letno</i>															<i>13.1.924</i>
<i>Zdravko</i>	<i>27.9.905</i>															
<i>Lucij</i>	<i>4.12.906 letno</i>															
<i>Legulčiči</i>	<i>21.11.908</i>															
<i>mati Marije Jožef Bedovnik</i>	<i>15.8.896</i>															
<i>Marije Karol leg. Bedovnik</i>	<i>13.12.1922</i>															
<i>Jožef Bedovnik</i>	<i>28.10.1924</i>															

Slika 11

Ta zapis v delu, ki se tiče Kajuha, nikakor ni mogel nastati pred 17. 11. 1924, ker je šele takrat uradno prevzel Destovnikov priimek. Torej za istega vpisovalca (župnika Attenederja, kar je razvidno iz pisave) kot v Rojstni in krstni knjigi datum rojstva takrat sploh ni bil sporen – 13. december. Vpisovalec se je pri vpisu verjetno opiral na Rojstno in

krstno knjigo, kar bržas pomeni, da a) je bil vpis rojstva takrat še »nepopravljen«, ali pa b) je bil »popravljen tako«, da se je brez težav razbralo število 13.

Iz tega zapisa je razvidno tudi, da je bil rojen kot nezakonski otrok in kasneje posvojen (Illeg. Mariae: Karol leg. Destovnik – v prevodu: Nezakonski Marije: Karol pozakonjen Destovnik).

Matični list šestrazredne osnovne šole v Šoštanju

Iz Matičnega lista šoštanjske osnovne šole⁶ (slika 12) je razvidno:

- Destovnik Karol je v osnovno šolo vstopil 1. septembra 1928,
- za predčasni vstop je moral predložiti Odločbo 13/9. 28, ki so jo izdale oblasti,
- kot rojstni datum je naveden 13. december 1922.

Šest razredna osnovna šola v (na) *Šoštanju*

~~Terminirna osnovna~~
Veliki župan *mariborske* oblasti

Šolski srez: *Šlovcijski*

Začetno šolsko leto: *1928/29*

Matično št.: _____

Matični list.

Destovnik Karol

R o j s t n i						Pristojnost
dan, mesec, leto	kraj	občina	župnija	srez	oblast	
<i>13. dec. 1922</i>	<i>Šoštanjsko</i>		<i>Šušterj pri Šoštanju</i>	<i>Šlovcijski</i>	<i>mariborska</i> <i>brankova</i>	<i>Šoštanjsko</i>

Narodnost: *sla.* Veropovedanje: *rim. kat.* Leto cepljenja koz: *1922*

Slika 12

⁶ Izvirnik hrani Osnovna šola Karla Destovnika Kajuha Šoštanj.

Kajuhovi starši so morali ob sinovem vpisu predložiti najmanj omenjeno odločbo, ki je zanesljivo vsebovala rojstni datum (saj je šlo za predčasni vpis), po vsej verjetnosti pa tudi izpis iz Rojstne in krstne knjige (ta danes verjetno ni ohranjen in bi ga izdal takratni župnik Pavel Gril). Očitno sta oba dokumenta navajala za datum rojstva 13. december 1922. Če bi šlo za kakršnokoli napako v zvezi z rojstnim datumom, bi starši v vseh petih letih šolanja v osnovni šoli (npr. napačen datum v spričevalu ...) to verjetno opazili in se odzvali.

Rojstni in krstni list (izpisek) z dne 12. junija 1933

Rojstni in krstni list⁷ (izpisek) je podpisal župnik Pavel Gril, ki je službovanje v Šoštanju nastopil 1. 8. 1922.⁸ Starši so izpisek ... zelo verjetno potrebovali za sinov vpis na celjsko gimnazijo (slika 13). V izpisku ... je naveden zvezek rojstne in krstne knjige (IX), stran, na kateri je Kajuh vpisan (56), in zaporedna številka vpisa (163). V izpisku ... je natančno zapisano, da se je Karol rodil 13. decembra 1922. Datum je izpisan s številko in še posebej z besedo. Datum je bil takrat v Rojstni in krstni knjigi očitno še razločno berljiv, kar lahko pomeni dvoje:

- ali še ni bil popravljen ali pa (sklep na podlagi grafološke analize)

- je bila razlika med različnima črniloma še dovolj velika (danes, po triindevetdesetih letih s prostim očesom ni več zaznavna), da je bil datum dovolj razločno berljiv.

Teoretično je možna tudi razlaga, da si je župnik Gril pri morebitni dilemi ob pripravi Rojstnega in krstnega lista pomagal z indeksom Rojstne in matične knjige ali pa s *knjigo duš*, v kateri je kot rojstni datum zapisan 13. december.

⁷ Izvirnik je v Kajuhovi zapuščini, ki je v lasti družine Mešič in v hrambi Knjižnice Velenje.

⁸ Pavel Gril je bil kaplan v Šoštanju od 1. 8. 1922, župnik je bil od 1. 1. 1927 do 1. 11. 1957, umrl je 30. 11. 1963 v Šoštanju; vir: Jože Pribožič, dekan Župnije Šoštanj.

Kraljevina Jugoslavija. Škofija lavantinska

Štev. 244

Rojstni in krstni list.

Izpisek iz rojstne in krstne knjige župnije _____

Zvezek XI, stran 56 štev. 163

Leto, mesec, dan	13. 12. 1922 rojstva	<i>Trinajsti december leto devetsto dvajset dve</i>
	krsta	<i>21. december 1922</i>
Kraj rojstva (ulica, hišna štev.); občina	<i>Loštanj 145</i>	
Ime otrokovo	<i>Karol</i>	
Zakonski(o), nezakonski(o), sin, hči	<i>prozakonjen</i>	

Slika 13

Čeprav so bili v prvi polovici 20. stoletja v Sloveniji za prebivalce rojstni dnevi manj pomembni od godov, bi starša verjetno morebitno napako pri zapisu rojstnega datuma v izpisu odkrila.

Gimnazijski dokumenti

Iz Kajuhovega gimnazijskega obdobja je ohranjenih kar nekaj dokumentov, med drugim

- vpisna knjiga celjske gimnazije⁹ (slika 14),
- vpisna knjiga na mariborski gimnaziji¹⁰ (slika 15),
- Izpričevalo o nižjem tečajnem izpitu iz leta 1937¹¹ (sl. 16),
- šolska spričevala za leta 1934, 1936 in 1939¹² (slike 17, 18, 19).

⁹ Izvirnik hrani Arhiv RS v Celju.

¹⁰ Izvirnik hrani Arhiv RS v Mariboru.

¹¹ Izvirnik hrani Muzej narodne osvoboditve Maribor.

¹² Vsa so v Kajuhovi zapuščini v lasti družine Mešič in hrambi Knjižnice Velenje.

№. 9	УЧЕНИК — УЧЕНИК	СТАРШИ — РОДИТЕЛИ IME ali IMENA — OTEC ali MATER	ПРОВЕРИМ СТАРАТЕЦЬ	ДОПУСКАЮЩИЙ — ДОПУСКАЮЩИЙ (ИЛИ НЕДОПУСКАЮЩИЙ) (ИЛИ НЕДОПУСКАЮЩИЙ)
Имя (или фамилия)	<i>Destovnik Karal</i>	Имя (или фамилия)	<i>Дестовник</i>	Имя (или фамилия)
Дата рождения	<i>13. декабря 1922</i>	Имя (или фамилия)	<i>Дестовник</i>	Имя (или фамилия)
Имя (или фамилия)	<i>Сотский, мр. Станислав</i>	Имя (или фамилия)	<i>Дестовник</i>	Имя (или фамилия)
Имя (или фамилия)	<i>Дестовник, Станислав</i>	Имя (или фамилия)	<i>Дестовник</i>	Имя (или фамилия)
Имя (или фамилия)	<i>Дестовник</i>	Имя (или фамилия)	<i>Дестовник</i>	Имя (или фамилия)

Slika 14

№. 48	УЧЕНИК — УЧЕНИК	СТАРШИ — РОДИТЕЛИ IME ali IMENA — OTEC ali MATER	ПРОВЕРИМ СТАРАТЕЦЬ	ДОПУСКАЮЩИЙ — ДОПУСКАЮЩИЙ (ИЛИ НЕДОПУСКАЮЩИЙ) (ИЛИ НЕДОПУСКАЮЩИЙ)
Имя (или фамилия)	<i>Destovnik Karal</i>	Имя (или фамилия)	<i>Дестовник</i>	Имя (или фамилия)
Дата рождения	<i>13. декабря 1922</i>	Имя (или фамилия)	<i>Дестовник</i>	Имя (или фамилия)
Имя (или фамилия)	<i>Сотский, мр. Станислав</i>	Имя (или фамилия)	<i>Дестовник</i>	Имя (или фамилия)
Имя (или фамилия)	<i>Дестовник, Станислав</i>	Имя (или фамилия)	<i>Дестовник</i>	Имя (или фамилия)
Имя (или фамилия)	<i>Дестовник</i>	Имя (или фамилия)	<i>Дестовник</i>	Имя (или фамилия)

Slika 15

V vseh teh dokumentih je za rojstni datum nedvoumno naveden 13. december 1922. Zelo malo verjetno je, da niti Kajuh niti njegovi starši ne bi opazili morebitne napake v rojstnem datumu v vseh teh dokumentih in nanjo opozorili. Zaenkrat pa ni bil nikjer doslej najden kakršen koli dokument, vloga, ki bi jo napisali starši ali sam Kajuh in v katerih bi sam/i navajal/i rojstni datum.

Nemški policijski zapisnik z dne 14. 5. 1941

Kajuha so Nemci 28. aprila 1941 zaprli v gestapovski zapore v Šmartnem pri Slovenj Gradcu. Iz tistega časa obstaja policijski zapis¹³ (datiran s 14. 5. 1941) s seznamom zapornikov, določenih za ustrelitev, in seznamom zapornikov, določenih za izpustitev (slika 20). Na slednjem je tudi »Destovnik Karl, geb. 19. 12. 1922 in Schönstein«.

¹³ Seznam zapornikov zbirnega taborišča Šmartno pri Slovenj Gradcu, 1941, izvornik hrani AS, SI AS 1621, Nemško orožništvo na zasedenem ozemlju Spodnje Štajerske, fascikel 28 (RSNZ), mapa 101 Žandarmerijsko okrožje, oddelek in postaja Slovenj Gradec.

KRALJEVINA JUGOSLAVIJA — КРАЉЕВИНА ЈУГОСЛАВИЈА

DRŽAVNA ДРЖАВНА *realna* GIMNAZIJA V ГИМНАЗИЈА У *Čelju*

STEVI. БРОЈ *6*

IZPRIČEVALO
O NIŽJEM TEČAJNEM IZPITU
СВЕДОЧАНСТВО
O НИЖЕМ ТЕЧАЈНОМ ИСПИТУ

Destovnik Harel

sin-pa *Josipa, kasnije kinematografa*
sin-ka

rojen *13. decembra 1922. u Foidenju srez, Slovenjgradski*
rođen *y* *spes*

banovina *dravska* vere *rim. kat.* je dovršil — v šolskem
banovina vere *spisni* je *školske*

letu *1936./37. četrti razred realne gimnazije v Čelju*
god. *četrsti razred gimnazije y*

in opravljal — *je prvič nižji tečajni izpit v času od 11. junija*
u polovici *je* *viši nižji tečajni uspehi y vremenu od*

do *18. junija 1937. leta na tej šoli in pokazal — naslednji uspeh:*
do *godine y ovoj školi u pokazal* *onakav uspeh:*

30-307-111-25 *

Slika 16

KRALJEVINA JUgosLAVIJA
KRALJEVINA JUgosLAVIJA

Državna gimnazija
Državna gimnazija

Vp. št. 3
Up. št.

LETNO IZPRIČEVALO — GODIŠNJE SVEDOČANSTVO

Destovnik Karel, sin - hči Josipa, rojen
sin - hči rojen

13. dec. 1922. leta v Šoštanju, srez Banovina
god. u sred Banovina

vere rim. kat. na tej šoli v šol. letu 1935/36
vere u ovoj školi šk. god.

prvi krat peti (VI) razred I in pokaza naslednji uspeh:
put razred I pokaza ovaj uspeh:

Veronauk — Veronauka
Slovenski jezik — Slovenski jezik

KRALJEVINA JUgosLAVIJA
KRALJEVINA JUgosLAVIJA

Državna realna gimnazija
Državna gimnazija

Vp. št. 5
Up. št.

LETNO IZPRIČEVALO — GODIŠNJE SVEDOČANSTVO

Destovnik Karel, sin - hči Josipa, rojen
sin - hči rojen

13. dec. 1922. leta v Šoštanju, srez Banovina
god. u sred Banovina

vere rim. kat. na tej šoli v šol. letu 1935/36
vere u ovoj školi šk. god.

prvi krat peti (VI) razred I in pokazal naslednji uspeh:
put razred I pokaza ovaj uspeh:

Veronauk — Veronauka
Slovenski jezik — Slovenski jezik
Srbako-hrvatski jezik — Srbako-hrvatski jezik
Francoski jezik — Francoski jezik
Nemški jezik — Nemški jezik
Latinski jezik — Latinski jezik
Zemljepis — Zemljepis

KRALJEVINA JUgosLAVIJA
KRALJEVINA JUgosLAVIJA

Državna realna gimnazija
Državna gimnazija

Vp. št. 11
Up. št.

LETNO IZPRIČEVALO — GODIŠNJE SVEDOČANSTVO

Destovnik Karel, sin - hči Josipa, rojen
sin - hči rojen

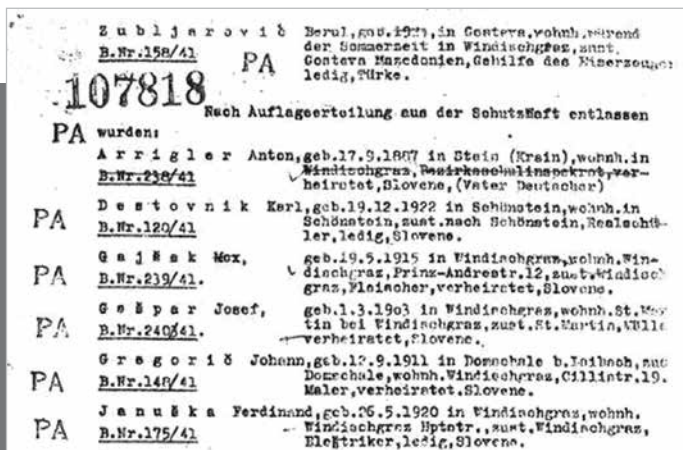
13. dec. 1922. leta v Šoštanju, srez Banovina
god. u sred Banovina

vere rim. kat. na tej šoli v šol. letu 1935/36
vere u ovoj školi šk. god.

prvi krat peti (VI) razred I in pokazal uspeh:
put razred I ovaj uspeh:

Verouk — Veronauka
Slovenski jezik — Slovenski jezik
Srbak-hrvatski jez — Srbako-hrvatski jezik
Latiński jezik — Latinski jezik
Zgodovina — Istorija
Zemljepis — Zemljepis
Prirodopis — Prirodopis
Fizika — Fizika

Slike 17, 18, 19

Slika 20

To je prvi in edini (!) doslej znani zapis (če ne štejemo »spornega« vpisa v Rojstni in matični knjigi) 19. decembra kot Kajuhovega rojstnega datuma pred njegovo smrtjo oziroma pred letom 1945.

Kako je nemška policija prišla do tega datuma?

O Kajuhu je imel gestapo že pred aretacijo nedvomno vse podatke; lahko so jih dobili že ob prihodu od šoštanjskih nemškutarjev, ali so jih zasegli prejšnji oblasti, ali so morda pogledali v Rojstno in matično knjigo. Kdorkoli že (Nemci ali zanje nekdo drug) je iskal podatke o Kajuhovem rojstvu, jih je iskal v Rojstni in krstni knjigi, ker nikjer drugje ni mogel najti datuma 19. december.

Če se naslonimo na strokovno mnenje o popravku / poudarku datuma, je možno, da sta se različni črnili izenačili in je zapis datuma v Rojstni in matični knjigi takrat že privzel današnjo podobo in je hiter pogled uradnika vsekakor dal število 19 kot rojstni datum. Kljub prislovični nemški natančnosti pa se morebitni dotični uradnik očitno ni potrudil pogledati še kam (indeks omenjene knjige, status animarum

šoštanjске župnije ...). Seveda obstaja teoretična možnost, da je podatek o rojstvu dal gestapu sam Kajuh, ki pa sicer, glede na številne istovetne dokumente, kar se tiče rojstva očitno nikoli ni zanikal 13. decembra kot rojstnega dneva. Kot rečeno, je veliko verjetneje, da je Kajuh prišel v Šmartno pri Slovenj Gradcu z zajetnim spremnim gradivom in rojstnim datumom 19. december.

Knjiga umrlih šoštanjске župnije

13. oz. 14. novembra 1945 je duhovnik Jože Lampret opravil prekop Kajuhovih posmrtnih ostankov iz Zavodenj na šoštanjsko pokopališče. V Knjigi umrlih šoštanjске župnije¹⁴ (slika 21) je med drugim zapisano, da se je »Destovnik Karel – pesnik Kajuh« rodil 19. 12. 1922 v Šoštanju. Vpisovalcu (morda je bil to sam J. Lampret) bi lahko ta podatek posredovali sorodniki (pri tem spet lahko izpostavimo dvom, saj so rojstni datum 13. december »molče priznavali« vse do konca svetovne vojne). Bolj verjetno je seveda, da je vpisovalec uporabil najbolj uradni (in hkrati z lahkoto dostopni) dokument – Rojstno in matično knjigo. Ob tem pa se ponovi zgodba o popravku / poudarku, črnilu in hitrem pogledu – brez dvoma o pravilnosti zapisa. Že omenjeni policijski zapisnik kot vir nekaj mesecev po koncu vojne zelo verjetno še ni bil dostopen.

1944	1945	Zaupača	Destovnik Karel, pesnik Kajuh	19. 12. 1922	Šoštanj	Lampret Jože	13. 12. 1945
12	14	na pokopališču pri Šoštanju	narobe	Šoštanj	Šoštanj	duhovnik	na pokopališču pri Šoštanju

Slika 21

¹⁴ Izvirnik hrani Župnija v Šoštanju.

Spominski, zgodovinski, literarnozgodovinski zapisi ...

Po vojni je bilo o Kajuhu v časopisju, revijah in knjigah veliko napisanega. Prvi (nepodpisan) časopisni zapis z navedbo datuma rojstva zasledimo v Slovenskem poročevalcu 18. decembra 1945¹⁵ (slika 22). Avtor je za pesnikov rojstni datum zapisal 19. december 1922. Kako je do datuma prišel, ni navedel in lahko samo ugibamo, ali si je pomagal z Rojstno in krstno knjigo, knjigo umrlih Šoštanjske župnije, ustno informacijo od sorodnikov ali duhovnika J. Lampreta, verjetno pa je bil že takrat tudi datum na pesnikovem grobu. V časopisju in revijah od tistega časa dalje ne najdemo nobenega drugega datuma rojstva kot 19. december.

Slika 22

Prav tako je datum rojstva 19. december kot prvi od temeljitejših opisovalcev / raziskovalcev Kajuhovega življenja v prvem obsežnejšem delu o Kajuhu leta 1949 zapisal dr. Dušan Moravec.¹⁶ Datum so potem, ne da bi podvomili o njegovi resničnosti, povzemali vsi, ki so kasneje še pisali o Kajuhu (tudi avtor pričujočega zapisa). Vsaj od sredine šestdesetih let, ko je bil v Kajuhovi spominski sobi v Šoštanju razstavljen »vnebovpijoči«¹⁷ Rojstni in krstni list, se zdi skoraj nemogoče, da komu ne bi padla v oči neskladnost vsepovsod uveljavljenega datuma rojstva in podatkov v omenjenem izpisku.

¹⁵ Slovenski poročevalec, 18. 12. 1945, avtor ...

¹⁶ Dušan Moravec, Kajuhove pesmi, SKZ Ljubljana, Ljubljana 1949.

Uradna omemba 13. decembra kot rojstnega datuma pesnika Kajuha se začenja šele po predstavitvi dognanj iz pričujočega članka na okrogli mizi 14. Festivala za tretje življenjsko obdobje¹⁷ septembra 2014.

Zapisi v zbornikih, enciklopedijah ...

Zbornik narodnih herojev Jugoslavije¹⁸ 1957

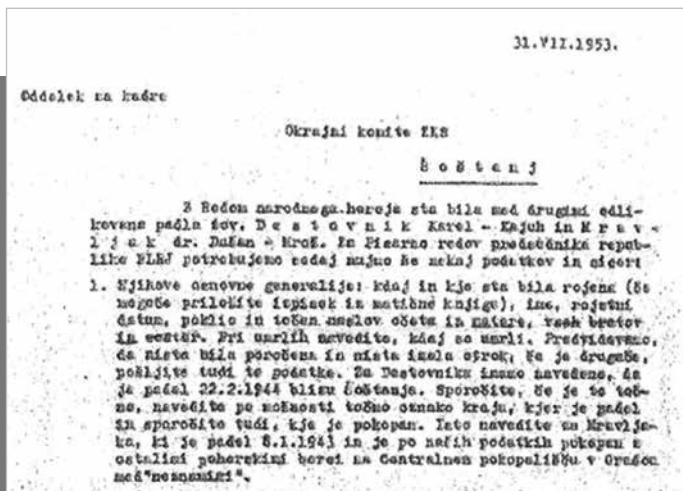
V Zborniku narodnih herojev Jugoslavije iz leta 1957 (str. 157) je v geslu DESTOVNIK Jože KAREL – KAJUH zapisan datum rojstva **13. december** 1922. Vsebina gesla je zelo podobna, skoraj identična enemu od »osnutkov« živiljenjepisov, ki jih hrani Arhiv Slovenije. V dokumentaciji je nekaj osnutkov oz. predlogov življenjepisa Karla Destovnika Kajuha, ki naj bi bil predložen uradnemu predlogu za dodelitev naziva narodnega heroja (tudi predlog je v osnutku). V različnih osnutkih življenjepisa se pojavljata dva datuma – 13. in 19. december. Kateri predlog je bil uradno posredovan v Beograd, bi lahko izvedeli verjetno le iz tamkajšnjih arhivov. Že omenjeni, vsebinsko objavljenemu geslu najbližji življenjepis ima datum rojstva 19. december (!?).

Je pa v arhivu RS zanimiv dopis Oddelka za kadre CK ZKS Okrajnemu komiteju ZKS Šoštanj¹⁹ (slika 23) z dne 31. VII. 1953, v katerem jih ta poziva, da jim (naknadno) posredujejo nekatere nujne podatke o Kajuhu – med drugim, kdaj in kje je bil rojen ..., in želijo, da se priloži izpisek iz matične knjige. To je bilo že po razglasitvi Kajuha za narodnega heroja in očitno kaže neko zadrego v zvezi z datumom njegovega rojstva.

¹⁷ Vlado Vrbič, Kdaj se je v resnici rodil Karel Destovnik Kajuh?, Okrogla miza »O Kajuhu tudi malo drugače«, 14. Festival za tretje življenjsko obdobje, Ljubljana 30. september 2014.

¹⁸ Zbornik narodnih heroja Jugoslavije, str. 157, Omladina, Beograd, 1957.

¹⁹ Izvirnik hrani Arhiv RS, SI AS 1546, Zbirka življenjepisov vidnejših komunistov in drugih političnih delavcev, škatla 68, mapa Karel Destovnik – Kajuh.

Slika 23

20. 8. 1953 Okrajni komitet ZKS Šoštanj z dopisom²⁰ pošilja zahtevane podatke. Rojstni podatek za Karla Destovnika Kajuha: 13. 12. 1922 (slika 24). O tem, ali je bil priložen izpisek iz matične knjige, žal ni podatka, toda glede na zahtevano »nadrejenih« so ga verjetno poslali, saj je bila Rojstna in matična knjiga dosegljiva. Domnevamo lahko, da se je tokrat uradnik (ali uradnica) bolj potrudil in našel prave podatke. Vsaj malce pa tudi čudi, da kasneje na tej osnovi ni prišlo do uskladitve datumov ...

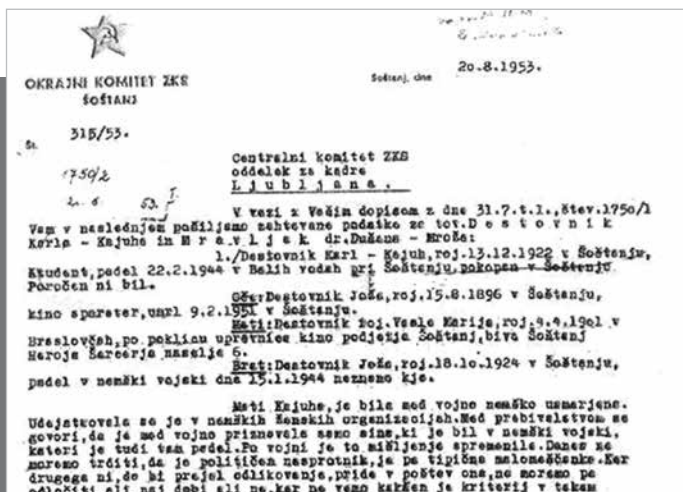
Vojne enciklopedije

a. Vojna enciklopedija²¹ 1959, 1964

V drugem zvezku iz leta 1959 je na strani 476 geslo DESTOVNIK – KAJUH, Karel, in v njem zapisan rojstni da-

²⁰ Izvirnik hrani Arhiv RS, SI AS 1546, Zbirka življenjepisov vidnejših komunistov in drugih političnih delavcev, škatla 68, mapa Karel Destovnik – Kajuha.

²¹ Vojna enciklopedija, 2. in 6. zvezek, Beograd 1964.

Slika 24

tum je **13. december** 1922. Avtor gesla Miroslav Stepančič, polkovnik iz Ljubljane.

V seznamu narodnih herojev, ki je objavljen v šestem zvezku leta 1964, je na strani 77 pod zaporedno številko 227 zapisan tudi DESTOVNIK Jožeta KARL *KAJUH*, rojstni datum je **13. december** 1922.

Ta enciklopedija očitno sledi Zborniku Narodni heroji Jugoslavije (1958).

b. Vojna enciklopedija 1971, 1973

V 2. izdaji Vojne enciklopedije²² iz leta 1971 in 1973 sta popravljena geslo na strani 412, druga knjiga – avtor zapisa Miroslav Stepančič, polkovnik iz Ljubljane), in seznam na strani 738, peta knjiga). Geslo je sicer skoraj (v enem delu popolnoma) enako tistemu iz leta 1964, datum 13. december pa je isti avtor spremenil na 19. december.

²² Vojna enciklopedija, 2. in 5. zvezek, Beograd 1971 in 1973.

Enciklopedija Jugoslavije

a. Enciklopedija Jugoslavije²³ 1959

V geslu na strani 287 neznani avtor navaja samo letnici rojstva in smrti, brez datuma.

b. Enciklopedija Jugoslavije²⁴ 1962

V 5. zvezku na strani 172 je za rojstni datum naveden **19. december** 1922 (avtor zapisa je dr. Dušan Moravec, že omenjeni avtor prve temeljitejše študije o Kajuhu).

Narodni heroji Jugoslavije²⁵1975

Geslo na strani 171 je zapisal dr. Milan Ževart in navaja rojstni datum **19. december** 1922.

Enciklopedija Slovenije²⁶ 1988

V Enciklopediji Slovenije, v 2. knjigi na strani 239, je v geslu Destovnik Karel – Kajuh zapisan datum **19. december** 1922. Avtor gesla je dr. Emil Cesar.

Ostalo

13. december se (sicer izredno redko) pojavi še v kakšnem zapisu, tako kot na primer v Zborniku o razvoju VOS-a²⁷, vendar so ti zapisi prej izjema kot pravilo, verjetno pa temeljijo predvsem na podatkih iz razglasitve Kajuha za narodnega heroja.

²³ Enciklopedija Jugoslavije, 2. zvezek, Leksikografski zavod FNRJ, Zagreb, 1959.

²⁴ Enciklopedija Jugoslavije, 5. zvezek, Leksikografski zavod FNRJ, Zagreb, 1962.

²⁵ Narodni heroji Jugoslavije, 1. knjiga, Mladost, Beograd 1975.

²⁶ Enciklopedija Slovenije, Mladinska knjiga, Ljubljana 1988.

²⁷ Zbornik fotografskih dokumentov o razvoju in delovanju VOS OF Slovenije 1941–1944, RSNZ, Ljubljana 1984.